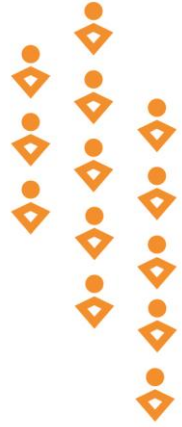

ETELÄ-KARJALAN PELASTUSLAITOS

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Lausunto

27.9.2024

EKHVA/4290/00.04.03/2024

Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen, Etelä-Karjalan hyvinvointialue, lausunto koskien pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta VN/18671/2022

Etelä-Karjalan pelastuslaitos, Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausunnonantoon. Olemme tutustuneet lausunnolla olleeseen aineistoon ja toteamme seuraavaa.

Päivitetty ohje ohjaa pelastuslaitosten toimintaa tiedolla johdettuun ja yhtenäisempään sekä faktoihin perustuvaan toimintaan. Pelastuslaitos näkee hyvänä, että valtakunnallisesti yhtenäisiä periaatteita varten on laadittu yhdenmukaiset kriteerit. Nyt annettava ohjeistus ottaa huomioon myös onnettomuuksien ehkäisyn merkityksen riskialueiden perusteella määritettävässä palveluverkossa. Keskeistä on se, että pelastustoiminnan toimintavalmiudella ja siihen liittyvällä toimintavalmiusajalla sekä pelastustoiminnan suorituskyvyllä katetaan ne jäännösriskit, mitä onnettomuuksien ehkäisyn toimenpitein ei ole saatu riittävästi minimoitua.

Ohjeen muutoksien osalta on tunnistettu, että tämä aiheuttaa kustannusvaikutuksia Etelä-Karjalan hyvinvointialueella. Lausuntomateriaalista ei käy ilmi, että ennakkovaikutusten arviointia kustannusten muodostuksesta olisi tehty. Tämä olisi tärkeää sekä perusteltua nykyisessä tilanteessa ja ohjeen aiheuttamat kustannuslisäykset tulee huomioida valtion rahoituslaskelmissa.

Yleisenä huomiona on, että tämänkaltaiset, mahdollisesti pelastustoiminnan kuluja merkittävästi lisäävät toimintaohjeet tulee antaa lakina tai asetuksena, jolloin rahoitus toiminnan muutostarpeisiin on mahdollista saada valtiolta.

Alla on kirjattu tarkemmat huomiot luonnoksesta. Numerointi noudattelee luonnoksen kappalenumeroitua.

3.2.1 *Pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelma*

Luonnoksessa on mainittu, että pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelman julkisuuden arvioi pelastuslaitos. Toimintavalmiussuunnitelman sisältö vaikuttaisi olevan pääosin salassa pidettävää, joten suunnitelma voitaisiin ohjeistaa kokonaisuudessaan salassa pidettäväksi. Tällä varmistetaan, että tieto ei karkaa vahingossa julkisuuteen eikä suunnitelman osia toisiinsa julkisuudessa yhdistelmällä voida muodostaa ehyttä tietokokonaisuutta.

Toimintavalmiussuunnitelman yhteensovittaminen on kirjattu tehtäväksi yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken. Yhteensovittaminen tulee tehdä kaikkien naapuripelastuslaitosten kesken, koska myös YT-alueiden rajatylittävä yhteistyö on kriittistä menestyksellisen pelastustoiminnan toteuttamiseksi. Esimerkiksi Etelä-Karjalan osalta 2/3 naapurialueista on toisen YT-alueen alueella.

4 *Pelastustoiminnan palvelutarpeen arviointi*

Riskiluokkien määräytyminen ja tästä muodostuva palvelutarve perustuu uuden ohjeen mukaan yhä enemmän onnettomuushistoriaan. Kuinka ohje ottaa huomioon uusien alueiden rakentumisen ja palvelutarpeen ennakkoinnin näillä alueilla, joissa onnettomuushistoriaa ei vielä ole?

Riskiluokkien määrittämissä käytettävä kohonneen pelastuspotentiaalin onnettomuudet (KoPPO-rajaus) nähdään hyvänä. Tällä saadaan määritettyä alueet, joissa tapahtuu todellisia kiireellisiä pelastustehtäviä ja näin rajalliset resurssit saadaan kohdennettua mahdollisimman todenmukaisesti. Ristiriita tässä määrittelyssä on siinä, että toteuman arviointi tehdään kaikkien kiireellisten pelastustehtävien osalta. Näkemyksemme mukaan määrittely ja toteuman arviointi tulisi perustua samoihin kriteereihin.

Riskiluokkien määrittelyssä yksittäisen riskiruudun luokka voi pudota alemmaksi viereisten ruutujen vaikutuksesta. Tämä on hyvä uudistus, sillä Etelä-Karjalan alueella on tunnistettu yksittäisiä II riskiluokan ruutuja, jotka edellyttäisivät palvelujen lisäämistä alueelle. Laajempien kokonaisuuksien tarkastelu resurssitarpeen määrittelyssä on perusteltua ja järkevää sekä toiminnallisesti että taloudellisesti.

Riskiluokkien määrittelyn lisäksi palvelutarpeen arvioinnissa täytyy jatkossa ottaa huomioon suorituskykykohtainen arviointi. Tämä saattaa johtaa hyvin vaihtelevaan lopputulokseen pelastuslaitosten välillä. Lisäksi yksittäisten kohteiden vaikutus saattaa johtaa suorituskykyvaatimuksen kautta merkittävään palvelutarpeen lisäykseen ilman, että tämä tulee huomioituksi rahoituksessa.

Suorituskykykohtainen arviointi on uusi vaatimus ja tämä on ohjeistettu hyvinvointialueiden vastuulle. Tämän osalta olisi

perusteltua tehdä tarkempi ennakkovaikutusten arviointi ja määritellä kuinka tämän toteutumista valvotaan.

5 Toimintavalmiuden suunnittelu ja

6 Muodostelmien hälyttäminen ja valmiustasot

Uudessa toimintavalmiussuunnitelmassa on havaittavissa päällekkäisyyksiä nykyisen palvelutasopäätöksen ja riskianalyysin laadinnan kanssa. Toisaalta päällekkäisyyttä on myös pelastuslaitosten valmiussuunnitelmien kanssa. Tämä lisää hallinnollista päällekkäistä työtä, vaikka tarkoitus olisi keventää ja selkeyttää asioita. Mikäli toimintavalmiussuunnitelman laatimisvelvoite pysyy luonnoksen esittämässä laajuudessa, tulee vastaavasti palvelutasopäätösprosessia keventää tältä osin.

Ohjeluonnoksessa on kirjattu, että toimintavalmiuden suunnittelu tehdään 100 % tavoittavuuden mukaisesti. Toteumaa arvioidaan 50 % / 80 % mukaan. Tässä on ristiriita ja 100 %:n suunnittelu johtaa merkittäviin kustannuslisäyksiin. Tarkasteleeko laillisuusvalvoja ainoastaan toteumia vai ottaako kantaa suunnitteluun?

Hyvä uudistus luonnoksessa on pelastusryhmää pienempien muodostelmien hyödyntämisen mahdollisuus tietyissä tilanteissa. Tämä on rajallisten resurssien järkevää ja kustannustehokasta käyttöä. Kärkiyksikkö tunnistetaan määritelmässä ensimmäisenä yksikkönä ja mahdollistetaan kärkiyksikön käyttö itsenäisenä yksikkönä tietyissä tehtävätyypeissä. Perusteltua olisi kirjata tarkempi määrittely tehtävätyypeistä ja suorituskvyyvystä, joissa kärkiyksikön käyttö itsenäisesti on mahdollista. Muutoin asian arviointi jää laillisuusvalvojalle ja tässä saattaa tulla alueellisia tulkintaeroja.

Kappaleessa viisi on viitattu pelastustoimen valmiussuunnittelun ohjeeseen sekä pelastustoiminnan johtamisen valtakunnallisiin periaatteisiin. Näitä ohjeita ei ole vielä olemassa, joten ei liene järkevää viitata näihin tässä yhteydessä.

7 Toimintavalmiuden arviointi ja kehittäminen

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikojen toteumaa tarkastelujaksoissa pidetään hyvänä. Tällä saadaan parempi käsitys ruutujen kehityssuunnasta ja nähdään toimenpiteiden vaikutukset nopeammin. Hyvää on myös se, että vuositarkastelussa otetaan huomioon ruudut, joissa on vähintään viisi tehtävää. Tällöin yksittäiset huonosti tavoitetut tehtävät eivät muodosta ongelmaruutua.

Luonnoksessa toimintavalmiusajan toteutuminen pelastusjoukkueen osalta edellyttää, että myös pelastustoiminnan johtaja on paikalla määrätysajassa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista ja vie kehitystä taaksepäin. Nykyiset operatiiviset johtamisjärjestelmät

ovat rakentuneet niin, että johtaja voi tulla kauempaa ja johtamistoiminta on mahdollista aloittaa etänä. Myös johtamisen opetus perustuu tähän malliin. Luonnoksessa esitetty vaatimus aiheuttaa merkittäviä muutoksia ja kustannuksia Etelä-Karjalan pelastuslaitoksella.

Pelastuslaitos pitää pelastustoiminnan päivitettyä toimintavalmiuden suunnitteluohjetta tärkeänä askeleena kohti entistä suunnitelmallisempaa, faktoihin perustuvaa pelastustoimintaa. Ohjeluonnos tunnistaa hyvin muuttunutta toimintaympäristöä ja pyrkii vastaamaan sen tuomiin haasteisiin.

Alueelliset erot hyvinvointialueiden välillä ovat merkittäviä, joten pelastustoiminnan toimintavalmius tulee pystyä järjestämään ja tuottamaan hyvinvointialueen tarpeiden mukaisesti. Muutosten taloudelliset vaikutukset tulee selvittää ja ohjeistuksesta aiheutuvien kustannusten mahdollinen lisääntyminen tulee huomioida tulevissa hyvinvointialueiden rahoitusosuuksissa.

Etelä-Karjalan Pelastuslaitos

Standertskjöldinkatu 10,
53200 Lappeenranta

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Kirjaamo
Valto Käkelän katu 3
53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

etunimi.sukunimi@ekhva.fi

www.ekhva.fi

Y-tunnus: 3221313-1

Asiakirja päättyy tähän.